Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Noora Silmonen

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Viitetieto: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö 13.2.2024

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (HE 109/2023 vp, hallituksen esitys lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta.

Esityksen mukaan lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa 3 lukua sekä 6 luvun varojen sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevia säännöksiä muutettaisiin.

Johtoa ja hallintojärjestelmää koskevaa lukua muutettaisiin siten, että lisäeläkesäätiön ja lisäeläkekassoissa säännöissä voitaisiin määrätä eläkkeensaajan rinnastamisesta vakuutettuun tiettyjä hallintoa koskevia säännöksiä sovellettaessa. 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi 4 b §, jossa lisäeläkekassan edustajistoa valittaessa edustajiston vakuutettujen valitsemien edustajien ei enää tarvitsisi olla vakuutettuja. Osan lisäeläkekassojen vakuutettujen ja eläkkeensaajin ollessa jo iäkkäitä on perusteltua lisätä lakiin pykälä joka mahdollistaa sen, että edustajistoon voidaan valita muitakin kuin vakuutettuja ja näin mahdollistaa päätöksenteon sujuvuus. Lisäeläkelaitosten ollessa nykyään pääosin suljettuja, eli sinne ei oteta lisää vakuutettuja ja monien vakuutettujen tultua eläkeikään on syntynyt tarve laajentaa vakuutettujen osallistumista lisäeläkelaitoksen hallintoon koskevia säännöksiä sovellettaviksi myös eläkkeensaajiin.

Hallituksen jäsenen valintaa lisäeläkesäätiöissä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että säännöissä voidaan määrätä, että vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet valitsee yhteistoimintalaissa tarkoitetut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvaltuutetut tai varavaltuutetut. Tällaisia valitsijoita on oltava vähintään kaksi. Säätämällä valitsijoiden määrä vähintään kahteen mahdollistetaan hyvän hallinnon periaatteiden mukaan toimiminen varmistamalla, että hallituksen jäsenten valintaan osallistuu useampi kuin yksi henkilö. Vakuutettujen edustajat on lueteltu pykälässä tyhjentävästi. Jos lisäeläkesäätiön säännöissä on rinnastettu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla eläkkeensaaja vakuutettuun, tätä momenttia sovelletaan siten, että luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu edustaa tällöin myös eläkkeensaajia. Tällä varmistetaan lisäeläkesäätiön hallinnon sujuva toiminta tilanteessa, jossa vakuutettujen ei voida odottaa osallistuvan lisäeläkesäätiön hallintoon aktiivisesti esimerkiksi korkean iän vuoksi. Liian laajan valinnanvapauden edustajia valitessa ei voida katsoa olevan tarkoituksenmukaista ja kysymykseksi voi myös laajan valinnanvapauden tilanteessa muodostua se, kuka lisäeläkelaitoksissa vakuutettujen ja eläkkeensaajien valtaa hallinnossa tosiasiassa käyttää.

Tilanteessa, jossa säädettäisiin, että hallituksen voisi valita esimerkiksi kuka tahansa henkilöstön valitsema edustaja hallinnossa voi muodostua tilanteita, jossa vakuutettujen/eläkkeensaajien

Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Noora Silmonen

yhteys heidän puolestaan toimiviin valitsijoihin on heikko tai olematon. Hallituksen jäsenet on tähän asti valittu niin sanottua pariteettiperiaatetta noudattaen, eli työnantaja ja toimintapiiriin kuuluvat henkilöt ovat valinneet edustajansa toisistaan riippumatta. Muutoksella on haluttu varmistaa kytkös pariteettiperiaatteeseen sekä pyritty varmistamaan yhteys toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden sekä valitsijoiden välillä ja tältä osin on päädytty ratkaisuun, jossa valitsijaksi on mahdollista valita luottamusmies, varaluottamusmies, luottamusvaltuutettu, työsuojeluvaltuutettu tai varavaltuutettu. Lisäksi on katsottava, että luottamusmiehellä, varaluottamusmiehellä, luottamusvaltuutetulla, työsuojeluvaltuutetulla tai varavaltuutetulla on velvoite edustaa henkilöstä, joka osaltaan vahvistaa pariteettiperiaatetta.

Esityksellä on tarkoitus helpottaa lisäeläkelaitosten hallinnon toimintaa tilanteessa, jossa laitoksissa on suuri osa eläkkeensaajia, mutta kuitenkin niin, että myös eläkkeensaajien vaikutusmahdollisuudet tulee hallinnossa huomioida. Ehdotuksilla pyritään mahdollistamaan lisäeläkelaitoksen hallinnon toimintaa ja päätöksenteon sujuvuutta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 6 luvun varojen sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevia säännöksiä siten, että vastuuvelan kattamista joustavoitetaan ja täsmennettäisiin kiinteistövakuudellisiin velkakirjoihin sovellettavia säädöksiä. Lisäeläkelaitoksen sijoittamista ja vastuuvelan kattamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännellyn markkinan ulkopuolelle tehtävillä sijoituksilla voisi kattaa vastuuvelasta nykyistä enemmän.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 6 luvun 8 §:n 2 momenttia siten, että vastuuvelka voidaan kattaa kokonaan myös talletuksilla sellaisissa luottolaitoksissa, joiden luottoluokitus kuuluu luottoluokkaan 2. Nyt voimassa olevan sääntelyn mukaan vastuuvelka voidaan kattaa kokonaan talletuksilla vain silloin, jos luottolaitoksen luottoluokka on 1. Tämä voi olla käytännössä vaikeaa, sillä suuri osa Suomessa toimivista pankeista ei kuulu tällä hetkellä luottoluokkaan 1. Vastuuvelasta voidaan kattaa voimassa olevan sääntelyn mukaan enintään 10 prosenttia muun muassa sellaisilla osakkeilla ja joukkovelkakirjoilla, joilla ei käydä kauppaa säännellyllä markkinalla taikka monenkeskisessä tai organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä. Tätä prosentti osuutta ehdotetaan nostettavaksi 15 prosenttiin. Lisäksi ehdotetaan, että säännöstä yhteen yhteisöön sijoittamisen enimmäismäärästä ei sovellettaisi sellaisiin velkakirjoihin, joiden vakuutena on kiinnitys kiinteään omaisuuteen, rakennukseen vuokraoikeuksineen tai muuhun kiinteään omaisuuteen kohdistuvaan oikeuteen taikka joiden vakuutena on kiinteistöyhteisön osakkeita tai osuuksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2024.

Hallitussihteeri Noora Silmonen